

Nr 239.

Av herr **Nisser** m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.*

I den redogörelse för de senaste årens krigserfarenheter beträffande armén, som återfinnes såväl i 1941 års försvarsutrednings betänkande som i Kungl. Maj:ts proposition nr 210, framhålles behovet av slagkraft och rörlighet hos stridskrafterna, åstadkomna främst genom motorisering samt användandet av pansarförband och starkt artilleri. Beträffande det sistnämnda anför utredningen »att vid en stridshandling, där avgörande sökes, är i regel artilleriets insats av avgörande betydelse. Icke minst gäller detta det artilleri av grövre kaliber, med vilket fiendens artilleri nedkämpas eller nedhålls.»

Något ytterligare utvecklande av detta påstående torde icke vara erforderligt. Krigserfarenheterna, sådana de komma till synes både i frontberättelser och facklitteratur, tala i detta hänseende ett otvetydigt och enstämmigt språk.

Det artilleri, det här är fråga om, måste vara av grov kaliber och med stor skottvidd. Bristen på dylikt artilleri var den finska arméns största svaghet under vinterkriget. Att även den svenska armén vid samma tid led brist på sådant artilleri torde numera vara allmänt känt. Detta framhålles även indirekt av försvarsutredningen.

Anmärkningsvärt är därför, att försvarsutredningen, som i övrigt följt krigserfarenheternas fingervisningar, icke ansett det nödvändigt förse armén med 15 cm långtskjutande artilleri. Även i propositionen saknas detta för arméns del trots att såväl överbefälhavaren som chefen för armén i sina yttranden framhållit behovet därav. I kustartilleriet kommer visserligen att ingå tungt 15 cm kanonartilleri, vilket även kan vara i stånd att understödja arméstridskrafterna. Denna möjlighet får dock endast teoretiskt värde, då det knappast i något tänkbart krigsläge kan bli rådligt att annat än för kortare perioder undandraga detta artilleri från kustförsvaret.

Man måste således räkna med, att armén skall få uppträda med stöd av högst 10 cm kanoner samt haubitser. För de stridande trupperna, för huvuddelen av våra värnpliktiga alltså, innebär detta, att skyddet mot fientlig artilleribekämpning blir för svagt. Det svenska fältartilleriets kortskjutande pjäser bli i ett dylikt läge maktlösa, och ej heller kunna våra 10 cm kanoner anses vara tillfyllest. För infanteriet kunna lätt förluster uppstå, som skulle kunna undvikas om varje armékår disponerar en division 15 cm kanoner.

Bristen på tungt kanonartilleri vid armén måste anses vara den svaga länk, vilken kan åstadkomma att hela kedjan brister.

Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet har icke funnit det möjligt att inom kostnadsramen bereda utrymme för tungt kanonartilleri till armén. Måhända har till detta ställningstagande bidragit, att chefen för armén i sitt yttrande över försvarsutredningens betänkande ansett artilleriets stärkande kräva uppsättandet av ytterligare en artillerikår som fredstruppförband. Därest emellertid det tunga kanonartilleri, som det av industriella skäl är möjligt anskaffa inom femårsperioden, kan infogas i de i propositionen föreslagna artilleriregementena och kårerna, blir en ny artillerikår icke erforderlig. Kostnaderna kunna då begränsas till en lägre summa än som tidigare ansetts behöfelig. Härigenom spännes visserligen organisationen vid artilleriet starkt och svårigheter kunna uppstå vid mobilisering. Dessa olägenheter synas dock värda att taga, om uppsättandet av en ny artillerikår kan anses utgöra ett väsentligt hinder för att armén erhåller tungt kanonartilleri. I det följande räknas därför med, att det tunga kanonartilleriet infogas i armén utan att en ny artillerikår för detta ändamål uppsättes i fredstid.

Enligt gjorda beräkningar uppgå kostnaderna för all den materiel, som erfordras för här ifrågasatt ökning av det tunga artilleriet, till i runt tal 33 milj., vartill komma kostnader för fältförråd och garage med 285 000 kronor, allt engångskostnader.

För att tillgodose personalbehovet för den nytillkomna artilleristyrkan torde en utökning av artilleriets fredskader vara ofrånkomlig, om icke det övriga artilleriet genom kaderuttuning skall avsevärt försvagas. Denna utökning har med anlitande av försvarsutredningens beräkningsgrund för förhållandet mellan mobiliseringsbehov och fredsstater funnits behöva vara: 2 överstelöjtnanter eller majorer, 6 kaptener, 14 subalternofficerare, 11 underofficerare och 36 underbefäl. Den sammanlagda årskostnaden för löner m. m. till denna personal är beräknad till 249 155 kronor.

Den för det nytillkomna artilleriet i krig erforderliga manskapsstyrkan kan erhållas utan ökning av arméns värnpliktskontingent. Ökningen underlättas, om vissa trossdelar vid två av de sydligare hästanspända fältartilleriregementena motoriseras, varigenom personalbesparing ernås. Genom denna åtgärd vinnes dessutom dels att hästbehovet i krig icke oväsentligt nedbringas, dels att trossens användbarhet ökas. För anskaffning i fred av vissa motocyklar och gengasdrivna traktorer till de motoriserade trossdelarna erfordras ett engångsanslag av 1 200 000 kronor. Däremot kan det tidigare beräknade materielanskaffningsanslaget på 33 milj. minskas med 800 000 kronor utgörande kostnaderna för personlig utrustning till den personal, som genom motoriseringen av trossdelarna överföres från dessa till det tunga artilleriet. Den återstående engångskostnadens storlek är i förhållande till de möjliga besparingarna och fördelarna i övrigt sådan, att

åtgärden synes böra vidtagas oavsett dess här anförda sammanhang med frågan om det tunga kanonartilleriet.

Den återstående ökning av personalen vid artilleriet, som fordras för det tunga kanonartilleriets bemanning, bör kunna utan inverkan på infanteriets krigsstyrka erhållas genom en överflyttning från infanteriets till artilleriets värnpliktskontingent av årligen 90 man. Denna styrka kan utan särskilda tillbyggnader eller andra motsvarande anordningar mottagas inom artilleriets kaserner i fredstid.

För drift och underhåll av det tunga artilleriets stammotorfordon, övningar m. m. torde böra beräknas årligen 400 000 kronor.

De kostnader, som den under femårsperioden möjliga förstärkningen av armén med tungt kanonartilleri skulle medföra, äro således:

Engångskostnader:

för materielanskaffning	32 200 000:—
» vissa byggnader	285 000:—
» motorisering av trossdelar	1 200 000:—
	<hr/>
	33 685 000:—

Årskostnader

för statökningar	244 155:—
» drift och underhåll m. m.	400 000:—
	<hr/>
	644 155:—

Om varken kostnadsramen eller avvägningen mellan försvarsgrenarna skall rubbas, är det för utvinnandet av ovannämnda anslag nödvändigt att söka åstadkomma besparingar på annat håll, främst inom anslagen till armén. Det nödvändiga i att armén förses med kvantitativt och kvalitativt tillfredsställande artilleri får härvid rättfärdiga, att eljest mycket önskvärda men icke i samma grad som de ovanstående nödvändiga anslagsbehov beskäras. Med utgångspunkt härifrån synes det möjligt att beträda den av överbefälhavaren antydda vägen med minskning av arméns materielförsörjning. Vissa materielslag finnas, vilkas absoluta nödvändighet för krigföringen kan ifrågasättas. Annan materiel är av den art, att nytillverkning därav mycket snart efter krigsutbrott kan igångsättas i stor skala om råvaror finnas, varför ersättningslagren i fredstid kunna vara relativt små. Med tillvaratagande av dessa möjligheter äro inbesparingar möjliga utan att det bristande djup i organisationen uppstår, som omnämnes av departementschefen i propositionen.

Genom att armén tillföres tungt kanonartilleri minskas behovet av att kustartilleriets motsvarande pjäser användas för samverkan med landstridskrafterna. Härigenom nedgår behovet för kustartilleriets del av särskild ammunition för denna samverkan. En kostnadsbesparing kan därför åstad-

kommas i kustartilleriets ammunitionsanslag och motsvarande summa överförs till arméns.

De besparingar, som härutöver erfordras för att inom kostnadsramen möjliggöra uppsättandet av arméns tunga kanonartilleri, torde kunna erhållas ur byggnadsanslagen. De av Byggnadsutredningen och dess ordförande samt av 1942 års försvarsberedning avgivna yttrandena anvisa härvidlag flera möjligheter. Det förefaller icke heller uteslutet, att en närmare granskning av de anslag, vilka av departementschefen ansetts böra beräknas till kapitalinvesteringar för byggnadsåtgärder vid sidan om försvarsutredningens förslag, kan framvisa ytterligare besparingsmöjligheter.

Hänvisande till det ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta

att tungt 15 cm kanonartilleri skall ingå i armén,

att härför skall beviljas dels ett engångsanslag för materielanskaffning på 29 600 000 kronor, dels ett engångsanslag för förråds- och garagebyggnader på 285 000 kronor fördelade under femårsperioden,

att vissa trossdelar vid två hästanspända artilleriregementen skola motoriseras,

att härför skall beviljas ett engångsanslag på 1 200 000 kronor,

att artilleriets fredsstater skola ökas med beställningar för 2 överstelöjtnanter eller majorer, 6 kaptener, 8 löjtnanter, 6 fänrikar, 6 styckjunkare, 5 sergeanter, 22 furirer och 14 konstaplar,

att arméns anslag för truppförbandens övningar och för motor- och anspanssfordon m. m. skola ökas med tillhoppa 400 000 kronor i förhållande till de i proposition nr 210 angivna,

att från kustartilleriet till armén skall överföras för 2 600 000 kronor ammunition till 15 cm kanoner; samt

att kostnaderna i övrigt för åtgärderna enligt ovan skola kompenseras genom besparingar främst i arméns engångsanslag för materiel och i byggnadsanslagen.

Stockholm den 29 april 1942.

William Nisser.

Robert von Horn.

Gust. Björkman.